

ЛІТЕРАТУРА

1. Арцишевський Р.А. Світоглядна освіта як головний чинник розвитку духовності. *На шляху до Людини: вибрані педагогічні статті*. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2011. С. 69–76.
2. Арцишевський Р.А. Світогляд: сутність, структура, функції. *Філософські студії : зб. наук. пр.* Луцьк, 2013. Вип. 1. С 4–52.
3. Бодак В.А., Богданович І.М. До проблеми філософських вимірів технологічної освіти. *Четверті академічні читання пам'яті професора Г.І. Волинки: «Філософія, наука і освіта: в глобальному вимірі соціально-турбулентного світу»*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 24–25 травня 2023 року. Київ : Кафедра філософії УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 9–12.
4. Возняк В.С. Співвідношення розсудку і розуму як філософсько-педагогічна проблема : монографія. Дрогобич : РВВ ДДПУ імені Івана Франка, 2008. 357 с.
5. Наторп П. Філософія як основа педогоіки. Вступ. *Філософія освіти : хрестоматія* / укладач О.А. Ткаченко. Дрогобич : РВВ ДДПУ імені Івана Франка, 2021. С. 222–227.
6. Табачковський В.Г. Проблеми педагогіки у світлі сучасної філософської антропології. *Філософія освіти*. 2005. № 1. С. 135–147.
7. Ткаченко О.А. Традиція і антропологічні виклики новітніх технологій : монографія. Дрогобич : ТЗОВ «ТРЕК ЛТД», 2024. 396 с. ISBN 978-617-7990-94-8.

Наталія ЧУБІНСЬКА
Львів

УПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР: МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

У ХХІ столітті освіта постала перед новими викликами — глобалізацією, цифровізацією, необхідністю швидкої адаптації до потреб ринку праці. Штучний інтелект (ШІ) дедалі більше проникає в освітній простір, стаючи не просто інструментом, а потужним чинником трансформації освітнього процесу.

У грудні 2020 року Кабінет Міністрів України схвалив концепцію розвитку штучного інтелекту включно до 2030 року. Цей крок вважається стратегічно важливим та є значною сходинкою у процесі інтеграції інноваційних технологій у ключові економічні та соціальні сегменти держави, котра будь-яким чином сприятиме модернізації національної економіки, підвищенню ефективності державного управління та розвитку нових галузей, зокрема в освіті й науці, охороні здоров'я, освіті та промисловості.

ШІ відкриває перспективи для персоналізованого навчання, удосконалення систем оцінювання, розвитку емоційно-когнітивної підтримки, зниження адміністративного навантаження. Він забезпечує нову якість в управлінні освітніми закладами, формуючи передумови для прийняття обґрунтованих рішень на основі прогнозного аналізу великих масивів даних[1].

Дослідженню тематики штучного інтелекту присвячено багато робіт світових учених (Ф. Оуян, Б. Гейтс, А. Тьюрін, Дж. Маккарти, Г. Саймон, А. Ньюелл, Ф. Розенблатт, Т. Карагеоргакіс та інші).

Серед ключових застосувань ШІ в освіті виділяють чатботи, віртуальні помічники, експертні системи, системи візуалізації даних, адаптивні платформи для оцінювання, кар'єрного консультування та мовної підтримки [2]. Наприклад, системи, що генерують навчальні завдання, адаптують контент до потреб студента в реальному часі, забезпечують автоматизований зворотний зв'язок та дають можливість викладачеві краще зрозуміти прогалини в знаннях здобувачів.

ШІ також відкриває нові можливості для інклюзивної освіти. Технології трансформації мовлення у текст, автоматичний переклад, розпізнавання емоцій і моделювання поведінкових патернів дають змогу створювати гнучкі середовища навчання, в яких враховуються особливі освітні потреби кожного. ШІ допомагає забезпечити рівний доступ до якісної освіти для всіх – незалежно від мови, місця проживання чи фізичних можливостей.

Переваги впровадження ШІ в освіті очевидні: підвищення ефективності освітнього процесу, зростання мотивації, створення гнучкого освітнього середовища, зниження обсягу рутинної роботи. ШІ підсилює критичне мислення, розвиток навичок розв'язання проблем, формує здатність до самонавчання. Він не

замінює вчителя, але стає його партнером і підсилювачем у складному освітньому середовищі [3].

Наукові дослідження підтверджують, що інтеграція ІІІ в освітній процес сприяє підвищенню якості навчання, поліпшенню залученості студентів і зниженню навантаження на викладачів.

ІІІ сприяє розвитку критичного мислення та навичок розв'язання проблем. Наприклад, інтелектуальні навчальні системи можуть пропонувати складні, реальні задачі та спрямовувати здобувача у процесі пошуку рішень. Такий підхід стимулює активне навчання і допомагає глибше осягати навчальний матеріал.

Онлайн-платформи на основі ІІІ можуть охопити здобувачів освіти у віддалених або малозабезпечених регіонах, надаючи їм доступ до якісних навчальних ресурсів, які раніше були недоступні.

Крім того, інструменти перекладу на базі ІІІ долають мовні бар'єри, роблячи освітній контент доступним для осіб, які не володіють мовою викладання.

Оптимізуючи адміністративні завдання, ІІІ дає змогу викладачам і адміністрації зосередитися на основних функціях – навчанні та стратегічному плануванні. Це не лише підвищує загальну ефективність закладу, а й підвищує якість освітнього досвіду здобувачів.

Водночас процес інтеграції штучного інтелекту в освітнє середовище супроводжується низкою суттєвих викликів, серед яких – дефіцит педагогічних методичних розробок, етичні дилеми, ризики порушення конфіденційності даних, а також складність технічного й фінансового забезпечення інфраструктурних змін. Освітняни потребують підтримки у вигляді підготовки, нормативного супроводу та методичних рекомендацій [4].

Науковий інтерес викликає питання формування інклюзивного та гнучкого середовища, в якому ІІІ не лише виконує функції автоматизації, а й сприяє формуванню емоційного інтелекту, саморегуляції, рефлексії. Дослідження доводять, що залучення емоційних факторів у ІІІ-моделі суттєво підвищує продуктивність здобувачів освіти. Візуалізація результатів, гейміфікація та мультимедійна підтримка забезпечують глибший рівень залученості.

Інноваційні платформи, такі як Mentimeter, Gemini, Paperpal, Kahoot та інші вже активно застосовуються у практиці викладачів. Вони уможливають генерувати завдання, плани уроків, тести, оцінки, візуальні матеріали, адаптовані до рівня підготовки студентів. Їх використання сприяє заощадженню часу, підвищенню ефективності викладання, особливо в умовах дистанційного або змішаного навчання.

Отже, ШІ не є загрозою для освіти, а можливістю. В умовах війни, турбулентності та необхідності змін, саме технології, зокрема штучний інтелект, можуть стати фундаментом для побудови гнучкої, етичної, доступної та якісної освіти майбутнього. За умови грамотного, критично вираженого і педагогічно обґрунтованого використання, ШІ здатен не лише підтримати, а й значно підсилити потенціал людського викладання, сприяючи формуванню нової культури навчання і викладання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Chen X., Xie H., Zou D., Hwang G. J. Application and theory gaps during the rise of artificial intelligence in education. *Computers and Education: Artificial Intelligence*. 2020. Vol. 1. Article ID 100002.
2. Edwards B. I., Cheok A. D. Why not robot teachers: Artificial intelligence for addressing teacher shortage. *Applied Artificial Intelligence*. 2018. Vol. 32, No. 4. P. 345–360.
3. Tang K. Y., Chang C. Y., Hwang G. J. Trends in artificial intelligence-supported elearning: A systematic review and co-citation network analysis (1998–2019). *Interactive Learning Environments*. 2021. P. 1–19.
4. Zawacki-Richter O., Marín V.I., Bond M., Gouverneur F. Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education – where are the educators? *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2019. Vol. 16, No. 1. URL: <https://doi.org/10.1186/s41239-019-0171-0>